

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/140459,Pawel-Sztama-Ubek-z-Ameryki.html>
17.03.2026, 05:06

Paweł Sztama: Ubek z Ameryki

Był jednym z najbardziej bezwzględnych funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. Ludzie, których przesłuchiwał zapamiętali go jako brutalnego śledczego, pomimo, że z wykształcenia był prawnikiem, a przed wojną ukończył trzy lata studiów na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

17.03.2024

Adam Humer, bo o nim mowa, był jednym z tych oficerów bezpieki, którzy po 1989 r. stanęli przed sądem za popełnione czyny w okresie stalinizmu. Był też chyba jedynym, który urodził się na amerykańskiej, „imperialistycznej” ziemi.

W Stanach Zjednoczonych

Otylia z d. SołECKa oraz Wincenty Umer wyjechali do USA za pracę i chlebem ok. 1910 r. Oboje pochodzili z Lubelszczyzny, z rodzin ubogich, małorolnych chłopów.

Planowali w Ameryce zarobić, powrócić w rodzinne strony i spróbować żyć na lepszym niż dotąd poziomie.

W USA Otylia znalazła zatrudnienie w fabryce konfekcyjnej. Wincenty natomiast pracował w porcie, a później w piekarni. Podobno zainteresował się tam także działalnością i ideami propagowanymi przez związki zawodowe.

Umerowie, jako wierzący katolicy należeli do parafii pw. św. Józefa Robotnika w Camden. Tam też zostały ochrzczone ich pierwsze dzieci, które na świat przyszły właśnie w USA, tj. syn Adam oraz córka Wanda. Adamowi chrztu udzielał niezwykle zasłużony dla polskiej mniejszości mieszkającej w Camden kapłan, ks. Stefan Wierzyński.

Co ciekawe, podczas sporządzania metryki urodzenia i chrztu przygotowujący dokument prawdopodobnie się przesłyszał i zamiast nazwiska Umer, w odpowiednie rubryki wpisał Humer. Stąd też nazwisko, pod którym znany był późniejszy podpułkownik organów bezpieczeństwa Polski Ludowej.

W wolnej Polsce

Ok. 1921 r. Umerowie wraz z dziećmi oraz zarobionymi pieniędzmi wrócili do niepodległej już Rzeczypospolitej. Zgromadzone środki pozwoliły im na kupno niemałego jak na tamte czasy, bowiem 6/7 hektarowego gospodarstwa rolnego w kolonii Rudka, które uprawiali przez kolejną dekadę. Interes ten nie okazał się jednak zbyt dochodowy.

Ponadto sporo zarobionych pieniędzy pochłaniało leczenie Otylii, która w tamtym czasie chorowała na artretyzm. Z tego powodu cała rodzina Umerów tj. rodzice oraz czworo dzieci (Helena i Edward przyszli na świat już w Polsce) przenieśli się do Tomaszowa Lubelskiego.

W mieście tym ich dzieci rozpoczęły edukację. Adam uczęszczał do Gimnazjum Męskiego Samorządowego przy ul. Wyspiańskiego. Ukończył je w 1936 r., a następnie złożył podanie o przyjęcie na Wydział Prawny i Nauk Społecznych KUL. Dokument ten został rozpatrzony

pozytywnie i do wybuchu II wojny światowej Humer mógł się szczycić indeksem tego znanego uniwersytetu.

Droga do komunizmu

Na tym, żeby Adam, a także reszta jego rodzeństwa odebrali solidne wykształcenie miało zależeć ich rodzicom. Jednak młodego Humera interesowała nie tylko nauka. Jeszcze w okresie gimnazjalnym interesował się działalnością różnych organizacji, ruchów i stowarzyszeń.

Według jego własnych relacji zaangażował się w działalność tomaszowskiego Związku Harcerstwa Polskiego. Zresztą w jego ślady poszedł brat Edward, który również zaangażował się w działalność tej organizacji, a po wojnie został oficerem kontrwywiadu wojskowego Polski Ludowej, czyli osławionego Głównego Zarządu Informacji Wojska Polskiego.

Co więcej, wedle wspomnień późniejszego dowódcy Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego gen Włodzimierza Musia, Adam miał być także aktywistą Straży Przedniej, czyli młodzieżowej organizacji piłsudczykowskiej. Ostatecznie jednak, jak sam przyznawał po latach, pod wpływem swoich sąsiadów „wolnomyślicieli” zrezygnował z działalności w wyżej wspomnianych organizacjach i znalazł inny obiekt zainteresowania, tj. komunizm...

Humer wspominał, że ogromną rolę w jego życiu odegrał słynny lewicowy aktywista Włodzimierz Stanik. Był on działaczem Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom a także Komunistycznej Partii Zachodniej Ukrainy. W tej ostatniej otrzymał zadanie propagowania idei komunizm wśród młodych ludzi, takich jak gimnazjalista Adam Humer.

Stanik podrzucał Adamowi różnego rodzaju literaturę i prasę, czy też opowiadał o „krajnie mlekiem i miodem płynącej”, jaką według niego miał być Związek Sowiecki. Opowieści te trafiły na bardzo podatny grunt. Humer chłonął bowiem mity przekazywane mu przez Stanika i coraz bardziej przekonywał się do propagowanych przez niego idei.

W Komunistycznym Związku Młodzieży Zachodniej Ukrainy

Ostatecznie w 1936 r. Humer został przyjęty w szeregi Komunistycznego Związku Młodzieży Zachodniej Ukrainy. Dzień ten określił nawet po latach, jako najważniejszy dzień swojego życia...

W kolejnych miesiącach Adam piął się stopniowo po szczeblach partyjnej kariery, gdyż jak zauważył wspomniany wcześniej Muś, Humer był jednym

„z najbardziej dojrzałych politycznie [działaczy – P.Sz.]”.

Tym samym awansował on dość szybko na stanowisko sekretarza komórki młodzieżowej tomaszowskiego Komitetu Miejskiego KZMZU.

O swojej ówczesnej działalności wspominał w jednym z życiorysów pisanych po II wojnie światowej:

„Praca moja polegała na wygłaszaniu referatów na komórkach, organizowaniu pomocy dla walczącej Hiszpanii, kolportażu prasy nielegalnej itp. Ponadto w końcu 1936 r. na polecenie

Miejskiego Komitetu rozpocząłem pracę masową wśród młodzieży robotniczej, uczęszczającej w sezonie zimowym do świetlicy Związku Strzeleckiego. [...] Wraz z nim [tj. Walerianem Ciechaniewiczem – P.Sz.] przeprowadziłem zbiórkę pieniędzy na Hiszpanię, doprowadziliśmy do czytania prasy lewicowej («Sygnały», «Dziennik Popularny» i in.). W wyniku mojej pracy na terenie świetlicy strzeleckiej, do której miałem dostęp jako członek klubu sportowego, powstała grupa ok. 10 ludzi, jakkolwiek organizacyjnie niezwiązanych, jednakże będących pod stałym ideologicznym oddziaływaniem moim oraz Ciechaniewicza”.

Ta opisana powyżej działalność nie trwała jednak zbyt długo, gdyż w 1938 r. Międzynarodówka Komunistyczna rozwiązała partie komunistyczne działające w Polsce. Ponadto rok później wybuchła II wojna światowa.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł

Zbrodniarz komunistyczny Adam Humer na ławie oskarżonych, w trakcie procesu jaki toczył się w I poł. lat 90-tych XX wieku